

Jauns regulējums sankciju jomā

Aleksandra Mejeritāle,

ZAB Deloitte Legal vadošā juriste, zvērināta advokāta palīdzē, CAMS

Mārtiņš Puķe,

ZAB Deloitte Legal vadošais jurists, CAMS

Pēdējā laikā ģeopolitiskā situācija pasaulē aizvien saasinās, šajā virpulī, protams, tiek iesaistīta arī Latvija, un liekas, ka tikai reālais neprot žonglēt ar vārdiem «sankcijas» un «aizliegums». Tieši tāpēc, lai ir «miers mājās» un pilnīgāka skaidrība par to, ko drīkst un ko nedrīkst, 12. jūlijā stājās spēkā grozījumi Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā. Ceļš no likumprojekta līdz brīdim, kad likums jau stāties spēkā, bija pavisam īss – mazāk nekā trīs mēneši. Kāpēc šāda steidzamība bija nepieciešama? Iepriekšējā likuma redakcija, kas tika pieņemta pirms diviem gadiem, nerisināja divus būtiskus jautājumus – sankciju ieviešanu publisko iepirkumu jomā un jautājumu par ASV Ārvalstu aktīvu kontroles biroja (angliski «OFAC») sankciju ietekmi uz finanšu un kapitāla tirgu.

Kādas ir jaunā likuma būtiskākās izmaiņas un, galvenais, kā tas var ietekmēt Latvijas iedzīvotājus un uzņēmumus? Kā jau izriet no iepriekšminētā, būtiskākās izmaiņas ir nepilnību novēršana attiecībā uz sankcijām, kuras ir noteicis OFAC. Turpmāk Finanšu un kapitāla tirgus komisija (FKTK) noteiks prasības, kas finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem jāievēro attiecībā uz Eiropas Savienības un Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalstu izdoto sankciju piemērošanu. Ņemot vērā, ka ASV ir Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts, FKTK būs tiesīga arī noteikt prasības attiecībā uz OFAC sankciju ieviešanu. Paturpinot šo punktu, par šī likuma prasību neizpildi finanšu iestādēm ir noteikti visai bargi naudas sodi – līdz 10% no kopējā gada apgrozījuma saskaņā ar pēdējo apstiprināto finanšu pārskatu vai līdz pieciem miljoniem eiro, ja 10% ir mazāk par šo summu. Savukārt kredītiestāžu un finanšu iestāžu amatpersonai, darbiniekam vai personai, kura pārkāpuma izdarīšanas laikā ir atbildīga par sankciju pra-

sību ieviešanu kredītiestādēs, – soda nauda apmērā līdz pieciem miljoniem euro. Prasību paaugstināšana finanšu iestādēm nenoliedzami nozīmēs prasību paaugstināšanu arī bankas klientiem, jo bankas būs spiestas vēl skrupulozāk pārbaudīt klientu apgalvojumus par finanšu naudas plūsmām.

Kopumā likums paredz, ka sankciju ieviešana attiecas uz visām fiziskām un juridiskām personām un tām ir pienākums ievērot un izpildīt starptautiskās un nacionālās sankcijas. Šeit kā nekad kļūst aktuāls vecais

labais teiciens «Likuma nezināšana neatbrīvo no tā izpildes». Augstākas prasības ir noteiktas attiecībā uz subjektiem, kuri ir FKTK, Valsts ieņēmumu dienesta un Patērētāju tiesību aizsardzības centra uzraudzībā. Tiem ir jāievieš iekšējās kontroles sistēmas sankciju riska pārvaldībai, kā arī jāveic sankciju riska novērtējums. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests ir noteikts kā kompetentā institūcija finanšu ierobežojumu izpildē cīņai pret starptautisko terorismu vai masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanu, glabāšanu, pārvietošanu, lietošanu vai izplatīšanu. Runājot par publisko iepirkumu, likums nosaka pasūtītāja vai sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja pienākumu pārbaudīt, vai attiecībā uz publiskā iepirkuma kandidātu un, kas diezgan būtiski, arī kandidāta apakšuzņēmēju (vai tā tiesisko pārstāvi) ir noteiktas nacionālās vai starptautiskās sankcijas. Līdz ar to, lai nodrošinātu sistemātisku attiecīgo prasību izpildi personām, kas regulāri rīko publiskos iepirkumus, būtu ieteicams izstrādāt iekšējās kontroles sistēmu attiecībā uz sankciju riska pārvaldību.

Ņemot vērā visu uzskaitīto, ir sagaidāms, ka subjektiem, kuriem jānodrošina atbilstība likumam, palielināsies administratīvais slogs un arī izmaksas, kas būs jāveic, lai nodrošinātu iekšējās kontroles sistēmu ieviešanu, kā arī, iespējams, iegādātos specializētas IT sistēmas sankciju skrīninga veikšanai.

**Sankciju
ieviešana attiecas
uz visām fiziskām
un juridiskām
personām, un
tām ir pienākums
ievērot un izpildīt
starptautiskās
un nacionālās
sankcijas.**